

Stoute woorden

Filosoferen met kinderen met 'De poep- en piesprinses'

© Fabien van der Ham | www.filosovaardig.nl

Leuk dat je wilt gaan filosoferen met je kinderen of klas. Filosoferen is niet moeilijk, het is hooguit even wennen want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren, die soms kort en soms lang duren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

- Hoe weet je dat?
- Wie bepaalt dat?
- Zou het ook anders kunnen zitten?
- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Bestaat daar een regel voor?

Lees eventueel ter voorbereiding eerst de gratis mini-cursus filosoferen met kinderen op www.filosovaardig.nl/mini-cursus.

Thema 'Stoute woorden'

In deze praattips vind je suggesties over hoe je kunt filosoferen over 'verboden woorden'. Verboden woorden zijn woorden waarvan 'men' vindt dat het niet 'netjes' is om ze te gebruiken. Dus vieze woorden en scheldwoorden. Maar waarom vindt men deze woorden eigenlijk niet netjes? En waarom gebruiken sommige mensen ze toch zo graag?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Vooruitblik

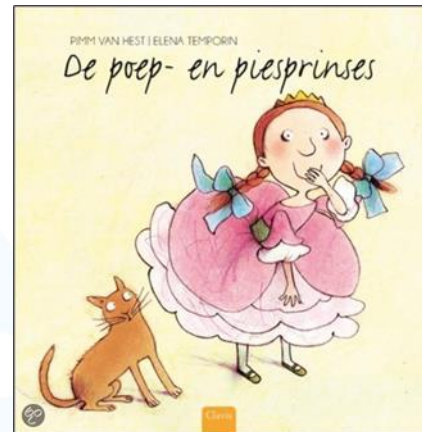
Na het lezen gaan we nadenken over verboden woorden aan de hand van een aantal graafvragen. Vervolgens gaan we een experiment doen met een zelfgekozen woord en gaan we zoveel mogelijk vieze woorden zeggen om het af te leren.

Over het boek 'De poep- en piesprinses'

Er was eens een prinsesje dat het op een dag niet langer meer kon ophouden. 'Ik moet kakken, héél erg nodig kakken!' riep ze uit.

Toen haar vader, koning Karel, dit hoorde, zakte hij van schrik met zijn koninklijke billen door de wc-bril. En koningin Caroline zei alleen nog maar: 'Wat een toestand, wat een toestand.' Maar dat was nog niet alles. Knoeperds van boeren en knallen van scheten, niets was het prinsesje te dol. En ze vond het ook nog eens heerlijk om de hele dag vieze woordjes als 'poep' en 'pies', en 'kak' en 'drol' te zeggen.

De koning en de koningin waren ten einde raad en zeiden: 'We hebben dringend hulp nodig!' Van een strenge schooljuf tot een gezellige toiletjuffrouw, allemaal hadden ze goede raad voor de koninklijke ouders. Maar echte hulp kwam er uiteindelijk uit onverwachte hoek 'Een hilarisch grappig en beeldrijk verhaal van Pimm van Hest en Elena Temporin over een prinses die het niet kan laten om onbeleefd te zijn. Vol nuttige tips om om te gaan met de vieze woordenfase van kinderen.

Vorbereiding

- Leg een bol heel dikke wol klaar.
- Leg het spel Denkdobbelen of een mandje met kleine briefjes klaar.

Napraten over het boek

Alvorens te gaan filosoferen, praat je eerst met de kinderen over hun persoonlijke beleving. Wat vinden de kinderen van de prinses? Zeggen ze zelf wel eens vieze woorden? Wat zijn vieze woorden? Een vies woord is dus eigenlijk een verboden woord, zijn er nog meer soorten verboden woorden? (Ja, scheldwoorden, maar misschien nog meer?)

Filosoferen

Na het uitwisselen van persoonlijke ervaringen ga je proberen naar meer algemene regels en inzichten rondom verboden worden te zoeken, kortom we gaan filosoferen. Je kunt daarbij onderstaande verdiepende en onderzoekende graafvragen gebruiken.

Graafvragen

- Waarom zijn sommige woorden verboden?
- Wat is er precies zo erg aan deze woorden?
- Wie bepaalt wat verboden woorden zijn?
- Vindt iedereen die hier zit dat ook echt slechte woorden?
- Of vind je dat alleen maar omdat volwassenen dat zeggen?
- Waarom gebruiken mensen toch graag verboden woorden?
- Kan elk woord een vies woord worden?
- Kan elk woord een scheldwoord worden?
- Kan elk woord een verboden woord worden?
- Zijn het altijd dezelfde woorden die verboden zijn?
- Heeft elk gezin dezelfde verboden woorden?
- Hoe komt dat?
- Heeft elk land dezelfde verboden woorden?
- Hoe komt dat?

Experiment

We gaan een hele week een op zich positief woord negatief gebruiken. Elke keer als je iets stom vindt, of als je boos bent, of als iets mislukt of als je iets laat vallen etc. zeg je heel hard BLOEMETJE. Hoewel, eigenlijk is het jammer om een fijn woord te bezoedelen.

Je kunt ook een nieuw woord maken door lettergrepen te combineren. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld het spel Denkdobbelen. Mandjes of doosjes met briefjes kan ook. Schrijf met een whiteboard stift in elke wolk van het bordspel Denkdobbelen of op elk briefje een lettergreep.

Laat de kinderen de lettergrepen bedenken. Dit spel is ook goed voor de taalontwikkeling. Zie onderaan een uitleg hierover.

Vervolgens ga je deze lettergrepen combineren door te dobbelen of vier briefjes te pakken. Dan ontstaan nieuwe woorden. Schrijf er een stuk of vijf op. Welke klinkt het leukste en liefste? Dat wordt het nieuwe scheldwoord.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Denk bij de lettergrepen aan:

Fi, fa, wie, wo, pi, lau, cro, si, proe, faf, ka, etc

Je krijgt dan woorden als: fifalacro, proewiefapi, kafaffiwo, crosiwowie.

Gekke afsluiting: om het af te leren

De komende tijd ga je dus het nieuwe woord gebruiken bij alles wat een beetje vervelend of vies is. Al die andere woorden moeten dus afgeleerd worden. Dat kun je doen door ze juist heel veel keer achter elkaar te zeggen. Dat kan met het spel balletje woord. Dit spel komt uit de taal-dramamethode 'Speel je wijs' van Irma Smegen. Houd het uiteinde van de bol wol vast. Gooi de bol wol vervolgens naar kind 1. Deze zegt een vies woord. Hij houdt een stuk wol vast en gooit de bol door naar kind 2. Die zegt een vies woord, houdt een stuk wol vast en gooit de bol door naar kind 3, etc. Net zolang tot de bol wol op is en indien mogelijk steeds sneller. Na afloop kan iedereen zijn armen in de lucht steken en zien wat een mooi vieze woorden web jullie gesponnen hebben.

Je kunt met dit spel variëren door andere opdrachten te geven. Bijvoorbeeld: noem steeds een kinderboekenheld, of noem iets wat met de dierentuin te maken heeft.

Evaluatie experiment

Een week lang hebben we bij negatieve ervaringen het woord 'bloemetje' of bijvoorbeeld 'Proewiefapi' geroepen. Is het gelukt om van het woord een verboden woord te maken? Vinden de kinderen nu iets anders van het woord dan een week geleden?

Toelichting taalontwikkeling

Taalbewustzijn ontwikkelt zich grotendeels spontaan maar kun je ook stimuleren. Een onderdeel van het taalbewustzijn is het fonologisch bewustzijn: het kunnen omgaan met klanken. Bijvoorbeeld het splitsen van woorden in lettergrepen, het verbinden van lettergrepen tot een woord en het toepassen van eindrijm.

Na het fonologisch bewustzijn komt het fonemisch bewustzijn: het besef dat woorden uit fonemen zijn opgebouwd. Fonemen zijn de letterklanken die met onze lettertekens corresponderen. Denk aan hoe een beginnende lezer een woord uitspreekt in letterklanken. Een signaal voor de aanwezigheid van een fonemisch bewustzijn is het kunnen toepassen van beginrijm. Ook het kunnen opdelen van korte woorden in losse klanken (vergelijkbaar met de

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

beginnende lezer) en het samenvoegen van klanken tot een woord wijzen op een ontwikkeld fonemisch bewustzijn van een leerling.

Het maken van woorden uit lettergrepen is daarom nuttig om los van deze praattips ook regelmatig te doen. Je kunt dan tegelijkertijd hun fantasie prikkelen door te vragen wat het woord betekent. Bijvoorbeeld:

Wie is de fawoelipi?

Wat voor dier is de bizarootoe?

Wat is de brilakopa voor uitvinding?

Wat is zikolapo voor een land?

Etc.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads